

Шевченко Ольга Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка, Україна

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. У сучасних соціокультурних умовах полікультурність є важливою складовою професійної готовності, тому однією з актуальних проблем, що постала сьогодні перед сучасною педагогічною теорією та практикою, є формування в педагогів готовності до професійної діяльності в умовах полікультурного простору. Кожна особистість має бути готовою до співіснування в умовах культурного, етнічного, релігійного розмаїття. Здійснити таку підготовку покликана система освіти, котра, у свою чергу, потребує висококваліфікованих педагогів, які б були здатні доносити до вихованців ідеї полікультурності.

Проблеми полікультурності обґрунтовували в своїх дослідженнях такі зарубіжні науковці, як Д. Бенкс, Г. Дмитрієв, Д. Дьюї, В. Матіс, Д. Міттер, С. Наушабаєва, С. Ніето, В. Подобєд, Т. Рюлькер, М. Уолцер, М. Хінт та ін. Їхні дослідження стосуються запровадження полікультурної освіти, розробки концепції, моделі такої освіти тощо. ХХІ століття посилює інтерес до цієї проблеми й в Україні. У вітчизняній педагогіці дану проблему досліджують такі вчені, як Р. Агадуллін, К. Антипова, Л. Голік, Є. Голобородько, О. Дубовик, Т. Клищенко, М. Красовицький, Т. Левченко, І. Лощенова, А. Солодка, О. Сухомлинська та ін.

Аналіз наукових праць вітчизняних й зарубіжних дослідників показує, що багато вчених звертають увагу на проблеми полікультурної освіти та питання формування полікультурної компетентності підростаючого покоління.

Теоретичний аналіз джерел дозволяє констатувати існування різних

поглядів щодо вищевказаного поняття. Так, Л. Гончаренко визначав полікультурну компетентність як здатність особистості жити й діяти в багатокультурному суспільстві [1]. І. Соколова вважає, що полікультурна компетентність – це цілісне, інтегративне, багаторівневе, особистісне новоутворення, що є результатом професійної підготовки особи у вищому навчальному закладі та в процесі неперервної педагогічної освіти [2].

Цієї думки дотримується І. Шевченко, відзначаючи, що «формування полікультурної компетентності є безперервним процесом, значущим чинником якого є освіта» [3].

О. Щеглова розглядає досліджуваний феномен як комплексну, особистісну якість, що формується в процесі професійної підготовки на основі толерантності, що характеризується свідомістю власної багатокультурної ідентичності, що й проявляється в здатності розв'язку професійних завдань конструктивної взаємодії із представниками інших культурних груп [4].

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні змісту полікультурності в системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Результати дослідження. Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив з'ясувати, що термін «полікультурна освіта» інтерпретується широко, при розкритті його значення педагоги неодмінною складовою вважають виховання, в окремих роботах використовують термін «полікультурне виховання» як самостійний. Під полікультурною освітою розуміється освіта, що включає прилучення підростаючого покоління до етнічної, національної і світової культури, розвиток на цій основі планетарної свідомості, формування готовності й уміння жити в багатонаціональним середовищі.

На наш погляд полікультурна освіта формує людину, здатної до активної й ефективної життєдіяльності в багатонаціональному і полікультурному середовищі, що володіє почуттям розуміння й поваги до інших культур, уміннями жити в злагоді й спокої з людьми різних національностей, рас, вірувань.

У цьому контексті, найважливішою складовою змісту загальної освіти

стає культурний компонент у системі виховання особистості. Культура, у тому числі національна, розглядається як одна з основ, на якій будується зміст освіти тому, що долучення до духовних цінностей, накопичених століттями, грає винятково важливу роль у формуванні особистості.

Полікультурна педагогіка привертає увагу широкі верстви громадськості, тому що являється адекватною педагогічною реакцією на настільки гострі проблеми, як міжособистісні, міжгруповий міжетнічні конфлікти, різні дискримінаційні явища, класові, політичні й релігійні протиріччя в сучасному світі. Розвиток цього напрямку сучасної педагогічної науки й освітньої практики обумовлене самою суттю процесів демократизації й гуманізації соціального життя, прагненням створити суспільство, у якому культивуються поважне відношення до особистості, захист гідності й прав кожної людини. Полікультурна педагогіка походить із того, що освіта і виховання повинні включати безліч типів, моделей і ціннісні педагогічні орієнтації, які адекватні світогляду й запитам різних етнокультурних груп населення. Тому такого роду виховання є потужним інструментом створення демократичного й гуманного соціального клімату, гармонізації відносин різних культур у руках вчителя, що усвідомлює та приймає ідеї полікультуралізма.

Погодимось з думкою П. Гуревич про те, що полікультурна освіта передбачає три групи цілей, які можна позначити поняттями плюралізм, рівність і об'єднання. У першому випадку мова йде про повагу й збереження культурного різноманіття. У другому – про підтримку рівних прав на освіту і виховання. У третьому – про формування в душі загальнонаціональних політичних, економічних і духовних цінностей. Слід відзначити, що при вихованні поваги до інших культур толерантність, терпимість лише початок прилучення до інших культур. За цим повинні впливати розуміння, повага й, нарешті, активна солідарність. Далі одержують визнання, засновані на розумінні особливостей різних культур такі поняття, як взаємодія, взаємозалежність, взаємообмін [5].

Наявність полікультурного компонента в освітніх компонентах підготовки фахівців за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура)

дозволяє вирішувати подвійне завдання: стимулювати інтерес студентів до нового знання й одночасно пропонувати різні точки зору на навколишній світ. Незважаючи на очевидну актуальність даного підходу заклади вищої освіти ще недостатньо орієнтовані на діалог культур. Існує необхідність інтенсифікації наукових досліджень по полікультурній освіті, а також відповідній до коректування стратегії безперервної освіти вчителя, у тому числі в системі післядипломної освіти. Очевидно, що керувати процесом полікультурної освіти повинні фахівці, які володіють, у свою чергу, полікультурним мисленням.

Таким чином, полікультурна освіта – це одночасне придбання знань і відповідне виховання, передача більш точної й досконалої інформації при повазі до груп меншин, подоланні упереджень і заохоченні терпимості, поліпшенні академічних досягнень студентів з меншин, сприянні досягненню ідеалів демократії й плюралізму. Полікультурну освіту слід розглядати як частину педагогічних зусиль, що забезпечують культурно-соціальну ідентифікацію особистості, відкрити іншим культурам, національностям, расам, віруванням [6].

Висновки. Отже, перед педагогічною освітою з позиції її полікультурного компонента постають завдання спрямовані на забезпечення історичної наступності поколінь, збереження, поширення й розвиток національної культури, виховання бережливого ставлення до історичної й культурної спадщини народів; виховання патріотів, громадян правової, демократичної держави, здатних до соціалізації в умовах громадянського суспільства, наділених високим рівнем моральності, національною й конфесійною толерантністю, шанобливим ставленням до мови, традицій, культури інших народів світу.

Список джерел:

1. Гончаренко Л.А., Кузьменко В.В. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: Навчальний посібник для студентів. Херсон: РІПО, 2006. 92 с.

2. Соколова І.В. Формування полікультурної компетентності у майбутніх учителів-філологів. http://www.nbuiv.gov.ua/Portal/soc_gum/
3. Шевченко І.Л. Формування професійної культури майбутнього вчителя музики в поза навчальній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград, Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, 2007. 230 с.
4. Щеглова Е.М. Развитие поликультурной компетентности будущих специалистов: дис. канд. пед. наук: 13.00.08. Омск, 2005. 164 с.
5. Гуревич П.С. Философия культуры. М.: Аспект Пресс, 1995. 288 с. 37.
6. Васютенкова И.В. Социальное здоровье личности в поликультурной образовательной среде // Здоровье и образование: Материалы IV научно-практической конференции / отв. ред. Г.Е. Гун. СПб.: ЛОИРО, 2007. 236 с. 16.